

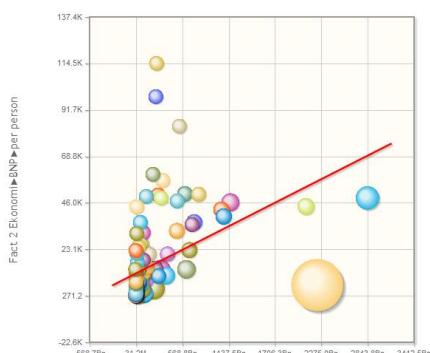
INTRESSANT FAKTA OM VÅR OMVÄRLD KOPPLAT TILL SKOLANS KURS- OCH ÄMNESPLANER

Bild: [Lusi](#)

VÄRLDSHANDELN - EN DEL AV GLOBALISERINGEN – Vad menas med positiv och negativ globalisering?

Version: 1.00

I
Fair Trade

Bild: [Fair Trade Community](#)

Världshandeln - en del av globaliseringen

– Vad menas med positiv och negativ globalisering?

Målgrupp: Grundskolans senare år och gymnasiet

Tid: 2 lektioner

Form: Genomgång av läraren varefter eleverna arbetar med frågor som de besvarar med hjälp av factlab i kombination med andra källor.

Redovisningssätt: Avslutas med redovisning/diskussion av arbetsuppgifterna i helklass.

Material och verktyg: Tillgång till datorer, Internet och projektor.

Pedagog: Carl-Henrik Larsson, Karlskrona. Gymnasielärare i hi, re och sh

Beskrivning och syfte

Syftet med denna uppgift är att ge eleverna insyn i hur världshandeln och globaliseringen hänger ihop. Utgångspunkten kommer att vara att visa eleverna hur världshandeln knyter samman världens länder och skapar många positiva ekonomiska förutsättningar för människor runt om i världen. Denna positiva utveckling, som kallas för positiv globalisering, bidrar i sin tur till ökad levnadsstandard, längre medellivslängd och bättre sociala förutsättningar i länder som tidigare varit utvecklingsländer.

Uppgiften skall få eleverna att fundera över hur beroende vi i Sverige och västvärlden är av andra länder och att världshandeln förser oss med viktiga varor som möjliggör vårt dagliga liv. Alltifrån tekniska prylar till matvaror, drivmedel och kläder.

Samtidigt får man inte glömma bort att de ekonomiska skillnaderna fortfarande är stora mellan västvärlden och många andra länder i världen. Multinationella företag utnyttjar låglöneländer och den billiga arbetskraften som finns där för att kunna pressa produktionskostnaderna för sina produkter, produkter som ofta har sin marknad i höginkomstländer. Denna negativa globalisering ger upphov till att människor blir kvar i fattigdom samtidigt som de utnyttjas som billig arbetskraft.

Uppgiften kommer att utmynna i följande fråga: Vilka möjligheter har vi som konsumenter att styra utvecklingen mot en mer rättvis värld där företag tar sitt ekonomiska ansvar gentemot den lågavlönade arbetskraften?

VAD SÄGER KURS- OCH ÄMNESPLANEN?

Lgr 11

Centralt innehåll för Samhällskunskap i årskurs 7–9

- Hur länders och regioners ekonomier hänger samman och hur olika regioners ekonomier förändras i en globaliserad värld.

Centralt innehåll för Geografi i årskurs 7–9

- Var olika varor och tjänster produceras och konsumeras samt hur varor transporteras. Hur människors försörjning och handelsmönster har förändrats över tid.
- Samband mellan fattigdom, ohälsa och faktorer som befolkningstäthet, klimat och naturresurser.

Lgy 11

Centralt innehåll för Samhällskunskap 1a2

- Samhällsekonomi, till exempel ekonomiska strukturer och flöden i Sverige och internationellt. Försörjning, tillväxt och företagande, resursanvändning och resursfördelning utifrån olika förutsättningar.

Centralt innehåll för Samhällskunskap 1b

- Samhällsekonomi, till exempel ekonomiska strukturer och flöden i Sverige och internationellt. Försörjning, tillväxt och företagande, resursanvändning och resursfördelning utifrån olika förutsättningar.

Centralt innehåll för Geografi 1

- Globaliseringens drivkrafter och konsekvenser avseende ekonomiska verksamheter och lokal och regional utveckling samt intressen och mönster i en global värld. Geografisk arbetsdelning, transnationella företag, industriella distrikt, transporter och kommunikation.
- Den globala spelplanen och lokal utveckling. Samband mellan befolkningsutveckling, resurstillgång, resursanvändning och intressekonflikter. Etiska frågor kopplade till konkurrensen om jordens resurser, alternativa och möjliga vägar till social rättvisa och hållbar utveckling.

Tänk på att statistik i allmänhet och factlab i synnerhet inte presenterar några teorier eller slutsatser, **bara fakta**. Det är upp till Dig att söka, laborera och dra egna slutsatser och då få nytt perspektiv på dina "egna sanningar".

GÖR SÅ HÄR:

1. Uppgiften börjar med att eleverna läser igenom två texter som handlar om globaliseringen, världshandelns utveckling och om multinationella företag. Se bokmärkeslänkar under genomgång.
2. Läraren har en genomgång och visar och förklarar de förberedda bokmärkta webbsidorna i factlab (se genomgång längre ner). Läraren gör eleverna delaktiga i genomgången genom att ställa relevanta frågor kopplade till factlabs statistik samt återkopplar till texterna som eleverna har läst.
3. Läraren delar ut arbetsuppgifterna till eleverna (se arbetsuppgifter nedan) och hjälper dem att komma igång med arbetet. Eleverna arbetar gruppvis eftersom de då ges möjlighet till diskussion och djupare reflektion.
4. Avsluta med att eleverna gruppvis redovisar svaren i helklass. Kan även kombineras med skriftlig inlämning av svaren på frågorna om läraren anser det relevant.

GENOMGÅNG

1. Genomgången inleds med att eleverna läser igenom två texter. Innehållet i dessa texter är sedan utgångspunkt i lärarens genomgång. Texten i den första bokmärkeslänken, som handlar om globaliseringen och världshandelns utveckling, är hämtad från SO-rummet och ursprungskällan är Sveriges myndighet för utrikeshandel och handelspolitik. Texten i den andra bokmärkeslänken handlar om multinationella företag och är hämtad från Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps hemsida.

Länk: [Globalisering och handel.](#)

Länk: [Multinationella företag](#)

Kommentar: Efter att eleverna har läst texterna är det viktigt att de ges möjlighet att ställa frågor. Läraren diskuterar texterna tillsammans med eleverna och förklarar eventuella begrepp som är oklara.

2. Läraren börjar sin genomgång med att förtydliga begreppet globalisering och pekar på hur världshandeln hänger ihop med globaliseringen. Läraren lägger tyngdpunkten på hur informationstekniken och den ökade världshandeln har flätat

världens länder samman. Utgångspunkt är den första texten om globalisering och handel som eleverna har läst.

Peka på hur världshandeln binder länderna i världen samman och lyft fram hur beroende vi är av handelsutbytet med andra länder.

För att tydliggöra vårt beroende av andra länder så låt eleverna fundera och diskutera i fem minuter varifrån de tror att deras kläder, mobiltelefoner, datorer m.m. kommer ifrån. Ställ frågan: Hur mycket av det vi dagligen konsumerar (matvaror, frukt, kaffe m.m.) och teknisk utrustning som vi använder oss av har sitt ursprung i Sverige? Hur långt transporteras dessa varor? Lyft gärna fram att många varor och produkter, exempelvis Iphone (tillverkad i Kina), sätts samman på ett ställe men består av delar som kommer från många andra delar av världen. Diskutera sedan frågan tillsammans i helklass.

Med utgångspunkt i den första texten som eleverna läste presenterar läraren vilka positiva effekter som världshandeln bidrar med. Peka på att det inte enbart är positiva ekonomiska effekter utan även andra positiva effekter som följer i spåren av en förbättrad ekonomisk situation. I länder där ekonomin förbättras får människorna tillgång till bättre sjukvård vilket på sikt ökar medellivslängden.

Ställ detta resonemang mot de negativa effekterna av globaliseringen och världshandeln. I många fattiga länder sker ingen rättvis fördelning av de ekonomiska vinster som handeln ger upphov till. Vissa grupper av människor i ett land drar nytta av vinsterna medan andra blir utan. Den negativa globaliseringen skapar därför stora klyftor i samhället mellan fattiga och rika.

Utgå ifrån den andra texten som eleverna läste och lyft fram begreppet multinationella företag. Diskutera vilka olika multinationella företag som eleverna känner till och hur multinationella företag hänger ihop med världshandeln. Lyft fram de positiva och negativa aspekterna av multinationella företags etablering i låglöneländer.

3. Visa bokmärkeslänk [Globaliseringsindex](#)

Kommentar: Statistiken visar ett globaliseringsindex som indikerar i vilken utsträckning världens länder är globaliserade. Ju närmare ett land är siffran 100 desto mer globaliserat är landet. Första kolumnen visar hur globaliserade länderna var 1970 och den andra kolumnen visar hur globaliserade länderna var 2010 (då den senaste mätningen gjordes).

Ett globaliseringsindex mäter både ekonomisk, kulturell och social globalisering. Inom den ekonomiska globaliseringen är den ökade världshandeln en bakomliggande faktor till varför världens länder närmar sig varandra.

Bläddra igenom statistiken och låt eleverna kommentera. Statistiken visar tydligt att världens länder blivit allt mer globaliserade. Även de länder som ligger i botten på listan har närmat sig omvärlden. Detta genom ökat handelsutbyte med omvärlden, informationstekniken, kulturella influenser utifrån och ett ökat beroende av andra länders ekonomier har påskyndat globaliseringsprocessen även i dessa länder.

4. Visa bokmärkeslänk [Globaliseringsindex och export i US-dollar](#)

Kommentar: Denna bokmärkeslänk visar de 25 länder som hade lägst globaliseringsindex (vid mätningen 2010) och hur deras varuexport har utvecklats (i amerikanska dollar) mellan 2000-2012. Statistiken visar att varuexporten från flertalet av dessa länder har ökat markant under undersökningsperioden. Visa bokmärkeslänken Tidslinje så tydliggörs denna utveckling. Tidslinjen visar att utvecklingen var jämn fram till slutet av 1980-talet och början av 1990-talet då handelsutvecklingen och exporten tog fart. Detta går hand i hand med globaliseringen, den ökade världshandeln och Informationsteknikens intåg.

5. Visa bokmärkeslänk [Globaliseringsindex och förväntad livslängd](#)

Kommentar: Bokmärkeslänken visar samma länder som i de två ovanstående bokmärkeslänkarna. Detta är mycket intressant statistik som tydligt visar att den förväntade livslängden har ökat mellan åren 2000-2002. Visa bokmärkeslänken Tidslinje så ser man tydligt att den förväntade medellivslängden var ganska jämn fram till slutet av 1980-talet men har sedan dess ökat markant. Den ökade varuexporten, som visas i bokmärkeslänk 4, har stärkt ländernas ekonomier i positiv riktning vilket ger andra positiva effekter, exempelvis förbättrad sjukvård m.m. Detta sänker i sin tur spädbarnsdödligheten, vilket ökar medellivslängden.

6. Visa bokmärkeslänk [Förväntad livslängd och exporten av varor, tjänster och intäkter](#)

Kommentar: Trendlinjen i bokmärkeslänken ovan visar sambandet mellan människors livslängd i förhållande till landets export av varor, tjänster och intäkter. Linjen visar ett samband då linjen lutar uppåt sett från vänster. Linjen visar att ju större export ett land har desto högre förväntad livslängd är det i landet. De positiva effekterna av världshandeln och globaliseringen tydliggörs här.

En Trendlinje visar Samband/Samvarians mellan variabler. Trendlinjer används för att undersöka om det finns något samband (samvarians) mellan variablerna i Fakta 1 och Fakta 2. Sambandet mellan de bägge variablerna visas i form av en trendlinje. En horisontell trendlinje visar att det inte finns något samband mellan de valda variablerna, medan en trendlinje som lutar visar på ett samband. Ju mer linjen lutar, desto starkare är sambandet. Sett från vänster till höger kan linjen luta uppåt eller neråt. Om lutningen är uppåtriktad är sambandet positivt (d.v.s. om den ena variabelns värde ökar så ökar även den andras värde). Om lutningen är nedåtriktad finns det ett negativt samband (d.v.s. om den ena variabelns värde ökar så minskar den andras värde). Varje boll representerar ett land, kommun eller motsvarande. Storleken på bollen visar landets, kommunens storlek avseende befolkning. Om man hoverar över en boll så visas detta lands eller kommuns värden avseende fakta 1 och fakta 2. Om man klickar på en boll så öppnas ett popup fönster med fakta om detta land eller kommun.

7. Visa bokmärkeslänken [Exporten av varor, tjänster och intäkter och BNP per person](#)

Kommentar: Denna trendlinje är intressant eftersom den visar på ett tydligt samband mellan en ökad export och en ökad BNP per person. I de länder som ökar sin export ökar också BNP per person, utom vissa undantag. Kina sticker ut i statistiken. De har ökat sin export markant men BNP per person har inte ökat i samma takt. Diskutera med eleverna vad det kan bero på? Låt eleverna ge olika förslag. Kina är fortfarande en enpartistat med inrikespolitiska problem. Korruption är ett vanligt förekommande problem i Kina, och vissa grupper i samhället gynnas av partiet på bekostnad av andra.

Låt eleverna också fundera på vad en ökad BNP per person innebär för innevånarna i ett land.

8. Visa bokmärkeslänken [Export USA, Kina och Japan](#)

Kommentar: Denna tidslinje visar USA, Kina och Japans export-utveckling. Vi kan tydligen se att alla tre länderna sedan 2000-talets början har ökat sin export och att Kina går om Japan avsevärt 2005. En av orsakerna att Kina tog detta språng kan vara förändringen i den ekonomiska politiken. År 1992 införde Kina "den socialistiska marknadsekonomin", parallellt med ökad ekonomisk utveckling har den kinesiska handeln utvecklats enormt sedan 1990-talets början.

ARBETSUPPGIFTER

1. Diskutera följande fråga: Vilka möjligheter har vi som konsumenter att styra utvecklingen mot en mer rättvis värld där multinationella företag tar sitt ekonomiska ansvar gentemot den lågavlönade arbetskraften? Skriv ner en sammanfattning av er diskussion.
2. Brukar ni tänka på varifrån varorna (kläder, teknikprylar, matvaror) ni handlar kommer ifrån? Hur tänker ni när ni handlar? Är det alltid priser som är avgörande när ni handlar en vara eller funderar ni över varans ursprung? Diskutera och skriv ner svaren.

3. Öppna bokmärkeslänken [Export, globaliseringsindex och BNP per person](#). Första kolumnen visar hur mycket handelsvaror länderna exporterar i amerikanska dollar, den andra kolumnen visar ländernas globaliseringsindex (ju närmare 100 desto mer globaliserade) och den tredje kolumnen visar ländernas BNP per person (i amerikanska dollar på årsbasis).

- a. Leta upp tre länder i statistiken vars export av olika handelsvaror är stor, har ett högt globaliseringsindex samt högt BNP per person. Ta reda på vilka varor dessa länder exporterar och om det är varor som vi på olika sätt använder i Sverige. Skriv ner era svar.
- b. Börja med att leta upp länderna Gambia, Indien och Nigeria i statistiken. Diskutera och skriv ner svaren till frågorna nedan.
 - På vilket sätt kan man utifrån statistiken säga att dessa länder påverkats av en negativ globalisering?
 - Vilka varor exporterar dessa länder och är det varor som vi använder i Sverige?
 - Hur är dessa länder en viktig del av världshandeln?

TIPS:

När ni besvarar ovanstående frågor. Utgå ifrån svenska FN-förbundets hemsida - [Globalis-svenska FN-förbundet](#).

För mer information använd er av Landguiden - från Utrikespolitiska institutet - [Landguiden - länder i fickformat](#). Länderna hittar ni under fliken Länder/områden. När ni valt ett land hittar ni relevant information för denna uppgift under flikarna ekonomi, naturtillgångar och energi samt utrikeshandel.

Tänk på att statistik i allmänhet och factlab i synnerhet inte presenterar några teorier eller slutsatser, **bara fakta**. Det är upp till Dig att söka, laborera och dra egna slutsatser och då få nytt perspektiv på dina "egna sanningar".

Om du har synpunkter eller frågor gällande factlab lektioner så är du välkommen att kontakta oss på adressen: factlab@so-rummet.se